

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/M/OK12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету бізнесу
та сфери обслуговування

27 серпня 2026 р., протокол № 10

Голова Вченої ради

Галина ТАРАСЮК

ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЇЇ ВИКОНАННЯ

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальність D3 «Менеджмент»
освітньо-професійна програма «Менеджмент»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування

Схвалено на засіданні кафедри
менеджменту та бізнес-
адміністрування

25 серпня 2026 р., протокол № 2

В.о. завідувача кафедри

Тетяна ОСТАПЧУК

Гарант освітньо-професійної
програми

Тетяна ОСТАПЧУК

Розробники: в.о. зав. кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, д.е.н.,
проф. Тетяна ОСТАПЧУК,
доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, к.е.н.,
доц. Катерина ОРЛОВА,
доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, к.е.н.,
доц. Світлана БІРЮЧЕНКО

Житомир
2026 – 2027 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 2

Програма переддипломної практики та методичні вказівки до її виконання для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» спеціальність D3 «Менеджмент» освітньо-професійна програма «Менеджмент» затверджена Вченою радою факультету бізнесу та сфери обслуговування від 27 серпня 2026 р., протокол № 10.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/M/OK12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 3

1. Опис освітньої компоненти

Назва та шифр освітньої компоненти	ОК 12 Переддипломна практика
Характеристика освітньої компоненти	обов'язкова
Кількість кредитів	6 кредитів ЄКТС
Кількість годин	180 годин
Кількість тижнів	4 тижні
Рік підготовки	2 курс
Семестр	3 семестр
Бази практики	Юридичні особи, що здійснюють господарську діяльність протягом не менше, ніж 3 років
Вид контролю	диференційований залік
Форма проведення контролю	захист звіту з практики перед комісією
Керівники практики	1) від університету – викладачі кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування; 2) від суб'єктів господарювання – висококваліфіковані спеціалісти управлінського (економічного) профілю
Звітність	1) звіт з переддипломної практики 2) щоденник практики

2. Мета та завдання переддипломної практики

Відповідно до вимог Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Державного університету «Житомирська політехніка» та освітньої-професійної програми «Менеджмент» здобувачі вищої освіти ОС «магістр» проходять переддипломну практику на базових суб'єктах господарювання будь-якої форми власності, які відповідають вимогам програми навчання.

Переддипломна практика проводиться після закінчення теоретичного навчання, тобто у 3 семестрі. Переддипломна практика здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» є вирішальним етапом освітнього процесу на шляху до його завершення та написання кваліфікаційної роботи. В конкретних умовах діяльності суб'єкта господарювання майбутні магістри здійснюють апробацію набутих теоретичних знань, оволодівають уміннями і навичками прийняття управлінських рішень, а також формами й методами їх реалізації. При цьому враховуються результати діагностики різних аспектів функціонування суб'єкта господарювання: його організаційної структури, місця в економічній системі регіону, функціональних сфер діяльності та управління

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 4

тощо.

Здобувачі вищої освіти обов'язково здійснюють оцінку діяльності суб'єкта господарювання, його ключових параметрів функціонування та системи прийняття управлінських рішень. Використовуючи теоретичні знання, здобувачі вищої освіти набувають досвід щодо діагностики суб'єктів господарювання та оцінки соціально-економічних, виробничо-технічних, морально-психологічних явищ і процесів.

Метою практики є застосування набутих в освітньому процесі теоретичних знань, науково-дослідних й методичних навичок здобувачів вищої освіти для розв'язання в умовах діяльності суб'єкта господарювання складних задач і проблем у сфері менеджменту, що передбачають проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Поставлена мета реалізується шляхом самостійного вивчення діяльності й виконання в реальних умовах суб'єкта господарювання окремих задач, обумовлених програмою практики та напрямом дослідження у кваліфікаційній роботі.

Завдання переддипломної практики:

- закріплення теоретичних знань та здобуття практичних навичок управлінського характеру;
- вивчення досвіду і методів управління діяльністю, виробничими процесами, методами та практичними засобами організації економічної роботи безпосередньо на робочих місцях та в усіх структурних підрозділах суб'єкта господарювання;
- вивчення процесу обробки інформації, що надходить, інформаційних потоків суб'єкта господарювання;
- визначення основних шляхів підвищення ефективності управління діяльністю суб'єкта господарювання;
- збір та опрацювання матеріалів відповідно до теми кваліфікаційної роботи.

Зміст переддипломної практики спрямований на формування наступних **компетентностей**:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.

ЗК 1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК 1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 5

СК 2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани.

СК 4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації.

СК 9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.

Отримані знання під час проходження переддипломної практики стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання:

ПРН 1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах.

ПРН 2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення.

ПРН 5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.

ПРН 9. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами.

ПРН 13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).

ПРН 14. Використовувати знання з менеджменту для ефективного використання та розвитку ресурсів організації.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати наступні Soft skills:

- *аналітичне та критичне мислення* – здатність аналізувати фінансово-економічну інформацію, виявляти причинно-наслідкові зв'язки та формулювати обґрунтовані висновки;

- *системне мислення* – здатність комплексно оцінювати діяльність суб'єкта господарювання та взаємозв'язки між його ресурсами, фінансовим станом, виробничим потенціалом і системою управління;

- *навички вирішення проблем і прийняття рішень* – здатність ідентифікувати проблеми суб'єкта господарювання, визначати їх причини та формувати обґрунтовані напрями їх вирішення;

- *робота з інформацією та даними* – здатність самостійно знаходити, відбирати, систематизувати, аналізувати та критично оцінювати інформацію з різних джерел;

- *комунікаційні навички* – здатність ефективно взаємодіяти з працівниками суб'єкта господарювання, отримувати необхідну інформацію та аргументовано представляти результати проведеного аналізу.

- *самоорганізація та відповідальність* – здатність планувати власну роботу, дотримуватися встановлених термінів і вимог.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 6

3. Порядок організації проходження переддипломної практики

Відповідно до освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки магістрів за спеціальністю Д3 «Менеджмент» (освітньо-професійна програма «Менеджмент») переддипломна практика є обов'язковою компонентою, що має на меті застосування набутих в освітньому процесі теоретичних знань, науково-дослідних й методичних навичок здобувачів вищої освіти для розв'язання в умовах діяльності суб'єкта господарювання складних задач і проблем у сфері менеджменту, що передбачають проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань Д «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності Д3 «Менеджмент» та навчального плану проведення переддипломної практики заплановано на II курсі в обсязі 6 кредитів ECTS.

Тривалість проходження практики – чотири тижні. Графік проходження практики формується на основі графіку освітнього процесу Державного університету «Житомирська політехніка».

Керівники переддипломної практики від кафедри визначаються у встановленому порядку.

Здобувачів вищої освіти направляють на практику згідно з наказом ректора по Університету. Наказом визначається вид практики, терміни та місце її проходження, розподіл та закріплення здобувачів вищої освіти за керівниками практики від кафедри тощо. Проект наказу готується випусковою кафедрою.

Розпочинаючи проходження практики, здобувач вищої освіти повинен завчасно отримати інструктаж з практики та техніки безпеки на кафедрі. На консультації проводиться ознайомлення здобувачів вищої освіти з вимогами до проходження практики та оформлення необхідних документів. Під час консультації здобувачам надаються щоденники з переддипломної практики (*додаток А*) та програма проходження практики (в електронному вигляді).

Функції та обов'язки здобувача вищої освіти під час проходження практики

Здобувач вищої освіти:

- до початку переддипломної практики одержує на кафедрі менеджменту та бізнес-адміністрування Житомирської політехніки інструктаж та методичні рекомендації щодо проходження практики, програму;
- вчасно прибуває на базу практики та проходить інструктаж з техніки безпеки;
- вивчає і суворо дотримується правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, вимог внутрішнього розпорядку суб'єкта господарювання;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 7

- в повному обсязі виконує всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками керівників практики;
- в щоденнику робить відповідні записи про виконану роботу;
- в процесі практики збирає, опрацьовує, узагальнює і систематизує матеріал для кваліфікаційної роботи, розробляє пропозиції;
- погоджує свої розробки і пропозиції щодо вдосконалення господарсько-економічної діяльності з безпосередніми керівниками практики від суб'єкта господарювання та університету.
- несе відповідальність за виконану роботу і достовірність всіх даних, зібраних для написання кваліфікаційної роботи (наукового дослідження) та наведених у щоденнику і звіті про проходження переддипломної практики;
- завчасно (до визначення дати захисту звіту) реєструє на кафедрі менеджменту та бізнес-адміністрування та здає на перевірку керівнику переддипломної практики від університету звіт та щоденник;
- у визначений кафедрою час з'являється для захисту свого звіту про проходження переддипломної практики – у разі успішного захисту отримує відповідний диференційний залік та отримує право бути допущеним до захисту кваліфікаційної роботи.

Обов'язки керівника практики від університету (кафедри)

Керівником переддипломної практики здобувача вищої освіти призначається досвідчений викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування. Його функції та обов'язки полягають у наступному:

- обговорення на засіданні кафедри програми і графіку проходження переддипломної практики з врахуванням специфіки виконуваних здобувачами вищої освіти кваліфікаційних робіт;
- проведення перед початком практики організаційно-методичної консультації здобувачам вищої освіти, в ході якої викладач роз'яснює мету, задачі, програму, зміст і календарний графік проходження практики, перелік і порядок укладання необхідних для проходження практики і захисту звіту документів;
- консультації здобувачів вищої освіти з питань проведення аналітичної роботи, яка ними виконується відповідно до теми кваліфікаційної роботи;
- перевірка звітів здобувачів вищої освіти;
- участь у роботі комісії кафедри з захисту звітів про переддипломну практику;
- складання звіту за підсумками проведення практики відповідно до визначеної форми, висловлення зауважень і пропозицій щодо вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Обов'язки керівника практики від суб'єкта господарювання

Керівництво переддипломною практикою здійснюють висококваліфіковані спеціалісти управлінського (економічного) профілю суб'єкта господарювання,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 8

визначеного для здобувача вищої освіти як база практики. Керівник практики від суб'єкта господарювання призначається наказом керівника суб'єкта господарювання і несе персональну відповідальність за організацію та проведення переддипломної практики у відповідності до її програми. До його обов'язків входить:

- організація проходження практики закріпленими за ним здобувачами вищої освіти, визначення завдань практикантам, організація проходження здобувачами вищої освіти інструктажу із техніки безпеки;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з організацією роботи на конкретних робочих місцях, надання допомоги з правильного виконання практикантами їхніх функціональних задач, з освоєння прийомів раціонального виконання їхніх майбутніх посадових обов'язків;
- надання допомоги здобувачам вищої освіти в одержанні ними необхідної інформації, матеріалів, нормативної та іншої документації для виконання програми практики та збору і обробки даних для підготовки до виконання кваліфікаційної роботи;
- здійснення постійного контролю за діяльністю практикантів, їхньою трудовою дисципліною та дотриманням правил техніки безпеки в процесі проходження практики;
- по закінченню практики підписання необхідних документів, що засвідчують результати проходження практики здобувачами вищої освіти.

4. База практики

Базою переддипломної практики є суб'єкти господарювання, які відповідають вимогам програми навчання, та на які здобувачі вищої освіти направляються згідно з наказом Державного університету «Житомирська політехніка».

Здобувачі вищої освіти можуть самостійно з дозволу кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для затвердження шляхом написання заяви на ім'я завідувача кафедри.

Об'єкти проходження практики, як правило, повинні бути об'єктами для дослідження у кваліфікаційній роботі.

Робоче місце здобувача вищої освіти-практиканта визначається керівником суб'єкта господарювання, відповідальним за проходження практики. В залежності від умов і можливостей здобувач може бути призначений на штатну посаду або дублером для виконання певних функцій у підрозділах суб'єкта господарювання – в якості спеціаліста, керівника підрозділу чи його помічника, а також молодшого наукового співробітника. Можуть бути передбачені й інші варіанти виконання посадових функцій з метою більш ефективного і глибокого засвоєння знань з управління діяльністю суб'єкта господарювання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09-05.01/D3.00.1/М/ОК12-2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 9

5. Програма переддипломної практики

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Найменування розділів практики і перелік виконуваних робіт			
Розділ 1. Управлінська діагностика суб'єкта господарювання			
1	Консультація щодо проходження переддипломної практики та інструктаж з техніки безпеки	2	2
2	Ознайомлення з особливостями діяльності суб'єкта господарювання, його організаційною структурою, основними напрямками діяльності та системою управління	8	8
3	Визначення організаційно-управлінських характеристик діяльності суб'єкта господарювання та оцінка системи управління	12	12
4	Аналіз положення суб'єкта господарювання в економічному середовищі регіону та чинників його розвитку	10	10
5	Дослідження системи управління ресурсним потенціалом суб'єкта господарювання	17	17
6	Аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання та оцінка його значення для прийняття управлінських рішень	17	17
7	Оцінка економічної безпеки суб'єкта господарювання, визначення ризиків та аналіз рівня беззбитковості діяльності	10	10
8	Підготовка та оформлення розділу 1 звіту з переддипломної практики	4	4
Розділ 2. Дослідження системи управління за темою кваліфікаційної роботи			
9	Визначення особливостей системи управління за напрямом дослідження відповідно до теми кваліфікаційної роботи	20	20
10	Аналіз організації та ефективності управлінських процесів за обраним напрямом дослідження	15	15
11	Виявлення та систематизація ключових проблем у досліджуваній сфері управління	12	12
12	Обґрунтування напрямів удосконалення системи управління за обраним напрямом дослідження	25	25
13	Підготовка та оформлення розділу 2 звіту з переддипломної практики	6	6
Підготовка і оформлення звітних матеріалів			
14	Формулювання висновків за результатами проведеного дослідження	8	8
15	Оформлення звіту з переддипломної практики	8	8
16	Заповнення щоденника переддипломної практики та підготовка звітних матеріалів	6	6
РАЗОМ		180	180

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 10

6. Завдання переддипломної практики

Тривалість переддипломної практики становить 4 тижні відповідно до навчального плану. Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми переддипломної практики. Письмовий звіт разом з щоденником подається на рецензування керівнику практики від Державного університету «Житомирська політехніка». Звіт зшивається, подається здобувачем вищої освіти на кафедру (ауд. 404).

Здобувачі вищої освіти звітують про проходження практики перед комісією, визначеною наказом, до складу якої входять керівники практики від кафедри. Захист практики проводиться в усній формі. При цьому береться до уваги зміст звіту; якість описаної інформації; оформлення звіту згідно з вимогами; навички здобувача вищої освіти пов'язувати теоретичні знання з практикою господарювання. Формою контролю є **диференційований залік**. Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості.

Основним документом, що свідчить про виконання здобувачем вищої освіти програми переддипломної практики, є структурований звіт. Зміст звіту повинен розкривати знання і уміння здобувача, набуті ним відповідно до визначеної мети і завдань практики. Звіт складається індивідуально кожним здобувачем вищої освіти.

Основними структурними елементами звіту з переддипломної практики є наступні:

Титульний аркуш. Містить інформацію про назву практики, прізвище, ім'я, по батькові та академічну групу автора роботи, рік виконання. Приклад титульного аркуша звіту з переддипломної практики наведено у **додатку Б**.

Вступ (1-2 сторінки). Містить наступну інформацію: обґрунтування актуальності дослідження, мету та завдання переддипломної практики, об'єкт та предмет дослідження, використані методи дослідження та інформаційні джерела, структуру та обсяг роботи.

Основний текст звіту (15-20 сторінок).

Зміст проведеного здобувачем дослідження розкриває основна частина звіту з переддипломної практики, яка складається із двох розділів та висновків. В питаннях основної частини звіту з переддипломної практики детально викладається теоретична частина. Зміст питань звіту з переддипломної практики повинен відповідати визначеній у цій програмі структурі. Зазначені питання повинні показати уміння здобувача логічно й аргументовано подавати матеріал, опрацьовувати інформацію та робити відповідні висновки. Виклад і оформлення матеріалу повинні відповідати вимогам, що висуваються до відповідних робіт.

Пропонується наступний перелік питань, що потребують поглибленого вивчення та аналітичного дослідження:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/M/OK12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 11

Розділ 1. Управлінська діагностика суб'єкта господарювання

1.1. Організаційно-управлінська характеристика суб'єкта господарювання та оцінка системи управління

Здобувач вищої освіти здійснює загальний опис суб'єкта господарювання, його історії, характеристики за класифікаційними ознаками, організаційною структурою управління.

Зокрема, доцільно навести наступні дані:

- назва, організаційно-правова форма та територіальне розміщення суб'єкта господарювання;
- коротка історична довідка про суб'єкт господарювання;
- основні об'єкти підприємницької діяльності (види продукції, послуг, робіт тощо);
- організаційна структура управління (рис. 1).

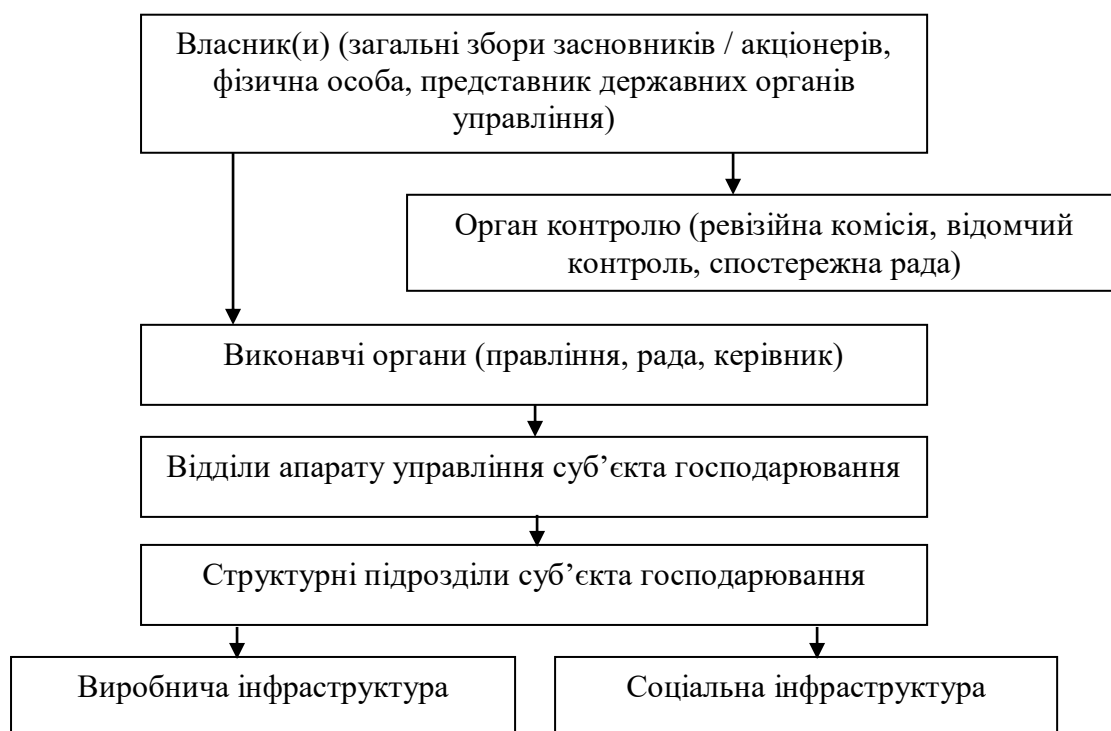

Рис. 1. Загальна схема управління суб'єктом господарювання

В даному розділі здобувач здійснює критичну оцінку системи управління діяльністю суб'єкта господарювання, робить висновки щодо її сильних сторін та слабких місць. Зроблені висновки є основою для подальшого розроблення пропозицій щодо удосконалення системи управління та формування рекомендаційного розділу кваліфікаційної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 12

2.2. Управління розвитком суб'єкта господарювання в економічному середовищі регіону

Опис зовнішнього середовища суб'єкта господарювання та його місця в економічній системі регіону здобувач вищої освіти проводить за наступним планом:

1. Характеристика компонентів загального середовища та оцінка їх впливу на підприємство, де досліджується політичний компонент, економічний компонент, соціальний компонент, технологічний компонент. Для характеристики зовнішнього середовища доцільно використати PEST-аналіз та представити одержані результати у табличній або описовій формі.

2. Характеристика операційного середовища суб'єкта господарювання здійснюється за допомогою аналізу основних класифікаційних ознак суб'єкта господарювання, основних видів діяльності за КВЕД-2010, постачальників, споживачів та конкурентів, що доцільно представити за допомогою табл. 1.

Таблиця 1

Основні відомості про суб'єкт господарювання

Критерій	Характеристика критерію
Повне найменування	
Дата реєстрації	
Кінцеві бенефіціари	
Територія	
Код ЄДРПОУ	
Форма власності та підпорядкування (за наявності)	
Керівник	
Основні види діяльності	
Основні споживачі	
Основні постачальники	
Основні конкуренти	
Фінансово-інформаційне обслуговування	

Підсумком цього розділу є узагальнення основних чинників, що впливають на управління діяльністю суб'єкта господарювання.

1.3. Оцінка управління ресурсним потенціалом суб'єкта господарювання

Управління ресурсним потенціалом є одним з ключових напрямів функціонування будь-якого суб'єкта господарювання. Формування й ефективне використання об'єктів майнового потенціалу стає найважливішим засобом забезпечення конкурентоспроможності суб'єкта господарювання, прибутковості його діяльності та досягнення в цілому стійкого розвитку в майбутньому.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 13

У свою чергу, управління ресурсним потенціалом ґрунтується на адекватному інформаційно-аналітичному забезпеченні, яке формує діагностика. Завданням здобувача вищої освіти під час діагностики ресурсного потенціалу досліджуваного суб'єкта господарювання є визначення структури та динаміки його майна, оцінка його стану та ефективності використання.

Діагностика майна підприємства передбачає такі етапи:

– оцінка складу, структури та динаміки майнових об'єктів суб'єкта господарювання (табл. 2);

Таблиця 2

Аналіз структури та динаміки майна суб'єкта господарювання

Показники	на 31.12.20__ р.		на 31.12.20__ р.		на 31.12.20__ р.		Відхилення 20__ р. до 20__ р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, -	%	п.с.
1. Необоротні активи:									
1.1.									
1.2.									
2. Оборотні активи									
2.1.									
2.2.									
3. Необоротні активи, утрим. для продажу, та групи вибуття									
РАЗОМ:									

– оцінка стану та руху майнових об'єктів потенціалу суб'єкта господарювання (табл. 3);

Таблиця 3

Аналіз стану та руху об'єктів майнового потенціалу суб'єкта господарювання

Показник	20__ р.	20__ р.	20__ р.	Відхилення 20__ р. до 20__ р.	
				+/-	%
1. Середньорічна вартість майна, тис. грн., в т.ч. - необоротних активів - оборотних активів - основних засобів					
2. Коефіцієнт оновлення основних засобів					
3. Коефіцієнт вибуття основних засобів					
4. Коефіцієнт приросту основних засобів					
5. Коефіцієнт зносу основних засобів					
6. Коефіцієнт придатності основних засобів					

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 14

– оцінка показників ефективності використання майнових ресурсів суб'єкта господарювання (табл. 4).

Таблиця 4

Показники ефективності використання майнових ресурсів суб'єкта господарювання, тис. грн.

Показник	20__ р.	20__ р.	20__ р.	Відхилення 20__ р. до 20__ р.	
				+, -	%
1	2	3	4	5	6
1. Віддача основних засобів					
2. Місткість основних засобів					
3. Озброєність осн. засобами, тис. грн. /ос.					
4. Рентабельність основних засобів, %					
5. Коефіцієнт використання виробничої потужності					
6. Коефіцієнт оборотності оборотних активів					
7. Коефіцієнт завантаженості оборотних активів					
8. Рентабельність оборотних активів, %					
9. Матеріаловіддача					
10. Матеріаломісткість					
11. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів					
12. Тривалість обороту виробничих запасів, днів					

За результатами проведених розрахунків здобувач вищої освіти робить висновки та узагальнення щодо стану та ефективності формування і використання майнового потенціалу суб'єкта господарювання та розробляє рекомендації щодо підвищення ефективності управління діяльністю суб'єкта господарювання у цій сфері.

В ринкових умовах господарювання істотно зростає роль трудових ресурсів. Ефективне функціонування суб'єкта господарювання, забезпечення його конкурентоспроможного розвитку залежить перш за все від колективу працівників, їх здатності вирішувати поставлені перед ними завдання. Управління діяльністю суб'єкта господарювання значною мірою залежить від наявності та кваліфікації трудових ресурсів суб'єкта господарювання, що визначає доцільність їх аналізу.

Здобувач вищої освіти досліджує:

- склад та структуру персоналу суб'єкта господарювання (табл. 5);
- показники руху персоналу (табл. 6);
- структуру та обсяг фонду оплати праці (табл. 7);
- розподіл працівників за розмірами заробітної плати (табл. 8).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 16

Таблиця 8

Розподіл штатних працівників за розмірами заробітної плати на вересень відповідного року

Розмір заробітної плати, грн.	Кількість працівників, осіб		
	20__ р.	20__ р.	20__ р.
1	2	3	4
до 8000			
8001-10000			
10001-12000			
12001-15000			
15001-20000			
20001-25000			
понад 25000			
Всього працівників			

За результатами проведених розрахунків здобувач вищої освіти робить висновки та узагальнення щодо ефективності управління ресурсним потенціалом суб'єкта господарювання.

1.4. Аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання як основи прийняття управлінських рішень

Фінансовий стан суб'єкта господарювання визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання його ресурсів, його реальні й потенційні фінансові можливості. Метою оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи суб'єкта господарювання і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами. Результати оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання виступають основою для подальшого обґрунтування та прийняття управлінських рішень щодо його функціонування та розвитку.

Основними завданнями оцінки фінансового стану є:

- аналіз ефективності господарської діяльності суб'єкта господарювання;
- дослідження рентабельності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості суб'єкта господарювання;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Результати оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання пропонується представити у вигляді табл. 9-11.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/M/OK12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 17

Таблиця 9

Основні економічні показники діяльності суб'єкта господарювання

№	Показник	Роки			Відхилення 20__ р. до 20__ р.	
		20__	20__	20__	+/-	%
1	2	3	4	5	6	7
1	Чистий дохід, тис. грн.					
2	Валовий прибуток, тис. грн.					
3	Чистий прибуток, тис. грн.					
4	Середньорічна вартість активів, тис. грн.					
5	Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.					
6	Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.					
7	Середньооблікова чисельність працівників, осіб					
8	Фондовіддача					
9	Фондомісткість					
10	Фондоозброєність, тис. грн /ос.					
11	Продуктивність праці, тис. грн. /ос.					
12	Коефіцієнт оборотності оборотних активів					

Таблиця 10

Механізм формування фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання

Показники	Роки			Відхилення 20__ р. до 20__ р.	
	20__	20__	20__	+,-	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)					
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)					
Валовий: прибуток (збиток)					
Інші операційні доходи					
Адміністративні витрати					
Витрати на збут					
Інші операційні витрати					
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)					
Фінансові витрати					
Інші витрати					
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)					
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)					

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/M/OK12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 18

Таблиця 11

Динаміка показників оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання

Показники	Роки			Відхилення	
	20__	20__	20__	20__ р. до 20__ р.	
				+, -	%
1	2	3	4	5	6
1. Коефіцієнт загальної ліквідності					
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності					
3. Чистий оборотний капітал, тис. грн.					
4. Коефіцієнт автономії					
5. Коефіцієнт фінансової стабільності					
6. Коефіцієнт забезпеченості власними засобами					
7. Коефіцієнт оборотності активів					
8. Коефіцієнт оборотності власного капіталу					
9. Рентабельність господарської діяльності, %					
10. Рентабельність власного капіталу, %					
11. Рентабельність продукції, %					

За результатами проведеного аналізу здобувач вищої освіти робить висновки та узагальнення щодо ефективності управління суб'єктом господарювання, визначає ключові проблеми та обґрунтовує управлінські рішення і рекомендації щодо підвищення ефективності його діяльності.

1.5. Управління економічною безпекою та ризиками суб'єкта господарювання

Економічна безпека суб'єкта господарювання – це захищеність його діяльності від негативного впливу зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути виникаючі загрози або пристосуватися до існуючих умов, що негативно впливають на його діяльність. Зміст цього поняття включає систему заходів, що забезпечують конкурентоспроможність і економічну стабільність суб'єкта господарювання, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівників. Отже, якщо стратегічний потенціал суб'єкта господарювання в існуючому вигляді вичерпав можливості пристосуватися до зростаючої нестабільності зовнішнього середовища у рамках сталої місії, то можна говорити про загрозу економічної безпеки суб'єкта господарювання. Ця загроза може виявлятися у вигляді втрати рівня конкурентного статусу підприємства, або істотного погіршення його фінансового стану, або втрати позитивного іміджу

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 19

підприємства.

Рівень економічної безпеки суб'єкта господарювання залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і спеціалісти будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки негативного впливу окремих складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Головна мета управління економічною безпекою суб'єкта господарювання полягає в тому, щоб гарантувати його постійне стабільне та максимально ефективне функціонування, а також високий потенціал розвитку в майбутньому.

Одним з ключових показників рівня економічної безпеки суб'єкта господарювання є критерій його беззбитковості.

Межа беззбитковості діяльності суб'єкта господарювання – це критична межа допустимого зниження рівня валового прибутку і росту рівня операційних витрат, яка настає при рівновазі цих двох величин.

Аналіз беззбитковості використовують при:

- 1) започаткуванні нового виду діяльності, наприклад, при організації нового виду виробництва;
- 2) при розвитку і розширенні того, що вже існує;
- 3) виготовленні нового виду продукції, наданні нового виду послуг.

В умовах ринкових відносин забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання – це своєчасне виявлення і нейтралізація загроз його економічному благополуччю.

Для розрахунку точки беззбитковості суб'єкта господарювання реалізують наступні етапи:

1. Розрахунок валового прибутку за формулою:

$$ВП = Д - ЗВ, \quad (1)$$

де ВП – валовий прибуток, Д – дохід суб'єкта бізнесу, ЗВ – змінні витрати.

2. Визначення валової прибутковості доходу за формулою:

$$ВПд = \frac{ВП}{Д} \quad (2)$$

де ВПд – валова прибутковість доходу.

Показник відображає, скільки валового прибутку формується з кожної гривні доходу суб'єкта бізнесу.

3. Визначення витратомісткості доходу за змінними витратами за формулою:

$$ВМд = \frac{ЗВ}{Д} \quad (3)$$

де ВМд – витратомісткість доходу.

Даний показник характеризує питому вагу змінних витрат у кожній гривні доходу суб'єкта бізнесу.

4. Встановлення беззбиткового обсягу діяльності за формулою:

$$ТБ (Дб) = \frac{ПВ}{ВПд}, \quad (4)$$

де ТБ (Дб) – беззбитковий обсяг доходу або беззбитковий обсяг діяльності, ПВ – постійні витрати.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09-05.01/D3.00.1/М/ОК12-2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 20

Беззбитковий обсяг доходу визначає той обсяг діяльності, за якого забезпечується рівність доходів і витрат, тобто суб'єкт бізнесу не одержує ні прибутку, ні збитку. Беззбитковий обсяг є одним з ключових показників при обґрунтуванні параметрів функціонування бізнесу.

5. Визначення змінних витрат, які забезпечують беззбитковість діяльності:

$$ЗВб = Дб * ВМД, \quad (5)$$

де ЗВб – беззбиткові змінні витрати.

6. Визначення рівня економічної безпеки бізнесу (у %) за формулою:

$$Кеб = \frac{Д-Дб}{Д} * 100 \%, \quad (6)$$

де Кеб – коефіцієнт економічної безпеки.

Приклад розрахунку показників, які характеризують рівень економічної безпеки господарської діяльності наведено у табл. 12.

Таблиця 12

Визначення рівня економічної безпеки господарської діяльності суб'єкта господарювання

Дохід			Витрати		
показники	рядок за звітністю	сума, тис. грн.	показники	рядок за звітністю	сума, тис. грн.
Показники діяльності суб'єкта господарювання за звітом про фінансові результати					
ЧД _{о.д.}	2000	151121,5	СР _{о.д.}	2050	124782,4
ЧД _{і.о.}	2120	15123,0	АВ	2130	5214,1
ЧД _{у.к.}	2200	–	ВЗ	2150	4037,5
ЧД _{ф.д.}	2220	15,5	ОВ _{і.о.}	2180	13453,6
ЧД _{і.д.}	2240	36,2	ВВ _{ф.д.}	2250	393,3
ЧД _{д.п.}	2300	–	ІВ	2270	204,0
ЧД _{п.д.}	2305	–	ПП _з	2300	5651,2
Разом (ЧД _п)	х	166296,2	Разом (ВВ _п)	х	153736,1
Чистий прибуток підприємства 12560,1 тис. грн. (166296,2 - 153736,1)					
Постійні витрати (ПВп), тис. грн.			АВ+ВЗ	5214,1+4037,5	9251,6
Змінні витрати (ЗВп), тис. грн.			ВВп –ПВп	153736,1-9251,6	144484,5
Валовий прибуток (ВПп), тис. грн.			ПВп + ЧДп	9251,6+12560,1	21811,7
Валова прибутковість чистого доходу (ПВчд)			ВПп : ЧДп	$\frac{21811,7}{166296,2}$	0,131 грн.
Витратомісткість чистого доходу за змінними витратами (ВМчд)			ЗВп : ЧДп	$\frac{144484,5}{166296,2}$	0,869 грн.
Чистий дохід, який забезпечує беззбиткову діяльність (ЧДб), тис. грн.			ПВп : ПВчд	$\frac{9251,6}{0,131}$	70622,9
Змінні витрати, які забезпечують беззбиткову діяльність (ЗВб), тис. грн.			ЧДб : ВМчд	70622,9 x 0,869	61371,3
Рівень (коефіцієнт) економічної безпеки діяльності підприємства (Кб)			$\frac{ЧДп - ЧДб}{ЧДп}$	$\frac{166296,2 - 70622,9}{166296,2}$	0,575 (57,5%)

Оцінка рівня економічної безпеки передбачає також діагностику ймовірності банкрутства. Для цього здобувачі вищої освіти використовують відповідні алгоритми розрахунку:

1. Модель Альтмана Е. (1968 р.)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 21

$$ІБ = 1,2 (ОА : А) + 1,4 [(ЧП-Д) : СА] + 3,3 (ОП : СА) + 0,6 (РВ : ЗК) + 1,0 (ЧД : СА), \quad (7)$$

де ОА – оборотні активи; А – активи; ВК – власний капітал; ОП – операційний прибуток; СА – середньорічна вартість активів; РВ – ринкова вартість власного капіталу; ЗК – залучений капітал; ЧП – чистий прибуток; Д – дивіденди; ЧД – чистий дохід.

Рівень ІБ >2,99 визначає фінансово стійкі суб'єкти господарювання. У проміжку 1,81 – 2,99 – формується зона невизначеності, і якщо < 1,81 – неплатоспроможності.

2. Модель Альтмана Е. (1983 р.):

$$ІБ = 0,717 (ОА : А) + 0,847 [(ЧП - Д) : СА] + 3,107 (ОП : СА) + 0,42 (ВК : ЗК) + 0,995 (ЧД : СА), \quad (8)$$

де ВК : ЗК – рівень власних коштів за балансовою вартістю 1 грн. залученого капіталу. Граничне значення показника для визначення банкрутства дорівнює 1,23.

3. Двофакторна модель:

$$ІБ = -0,387 + [(ОА : ПЗ) \cdot (-1,0736)] + (ЗК : А) \cdot 0,0579, \quad (9)$$

де ПЗ – поточні зобов'язання; ОА : ПЗ – загальна платоспроможність; ЗК : А – питома вага залученого капіталу в загальній сумі активів.

Якщо результат ІБ виявляється від'ємним, ймовірність банкрутства невелика. Додатне значення ІБ вказує на високу ймовірність банкрутства.

4. Модель Ліса (1972 р.)

$$ІБ = 0,063 (ОА : А) + 0,092 (ОП : СА) + 0,057 [(ЧП - Д) : СА] + 0,001 (ВК : ЗК) \quad (10)$$

Граничне значення показника дорівнює 0,037.

5. Модель Таффлера (1997 р.)

$$ІБ = 0,53 (ОП : СПЗ) + 0,13 (ОА : ЗК) + 0,18 (ПЗ : А) + 0,16 (ЧД : СА) \quad (11)$$

де – СПЗ – середньорічна сума поточних зобов'язань; ОП : СПЗ – рівень операційного прибутку на 1 грн. поточних зобов'язань; ПЗ : А – питома вага поточних зобов'язань в активах.

Граничне значення показника дорівнює 0,2.

6. Модель Терещенка О. (2003 р.)

$$ІБ = 1,04 (ОА : ПЗ) + 0,75 (ВК : А) + 0,15 (ЧД : СА) + 0,42 (ОП : ЧД) + 1,8 (ЧП : СА) - 0,063 (ЧД : СЗК) - 2,16, \quad (12)$$

де

ОА : ПЗ – коефіцієнт покриття. Характеризує рівень дотримання «золотого правила» фінансування, тобто здатність суб'єкта господарювання забезпечити фінансову рівновагу (отже, платоспроможність) у довгостроковому періоді;

ВК : А – коефіцієнт фінансової незалежності (автономії);

ЧД : СА – оборотність власного капіталу. Характеризує групу показників оборотності і показує швидкість обігу інвестованого у суб'єкт господарювання капіталу. Чим більшим є значення цього показника, тим ефективнішою

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 22

вважається діяльність суб'єкта господарювання;

ОП : ЧД – коефіцієнт рентабельності операційних продажів. Належить до групи показників, що розраховуються на базі чистого грошового потоку від операційної діяльності. Характеризує ефективність основної діяльності суб'єкта господарювання і показує чистий грошовий потік від операційної діяльності, який припадає на одиницю виручки від реалізації та інших операційних доходів;

ЧП : СА – рентабельність активів. Показує величину чистого грошового потоку від всіх видів діяльності, який припадає на одиницю активів суб'єкта господарювання;

ЧД : СЗК – коефіцієнт оборотності позикового капіталу. Розраховується як відношення чистої виручки від реалізації до позикового капіталу. Характеризує здатність суб'єкта господарювання погасити свою заборгованість за рахунок чистої виручки від реалізації.

Для розробленої дискримінантної моделі рекомендується наступний алгоритм інтерпретацій значень інтегрального показника:

< -0,55 – фінансовий стан підприємства незадовільний (воно перебуває у фінансовій кризі або ж під загрозою такої);

$\geq -0,55 \leq 0,55$ – однозначних висновків щодо якості фінансового стану підприємства зробити не можна, потрібен додатковий експертний аналіз;

> 0,55 – фінансовий стан підприємства є задовільний.

За результатами проведеного аналізу здобувач вищої освіти визначає проблемні аспекти діяльності суб'єкта господарювання, оцінює їх вплив на ефективність управління, обґрунтовує можливі управлінські рішення та розробляє рекомендації щодо вдосконалення системи управління.

Розділ 2. Дослідження системи управління за темою кваліфікаційної роботи

Апробація результатів дослідження за темою кваліфікаційної роботи викладається здобувачем вищої освіти у другому розділі, де особливо звертається увага на наступні етапи підготовки, які пропонується оформити у відповідні підрозділи звіту з переддипломної практики:

1. Аналіз системи управління за темою дослідження за матеріалами суб'єкта господарювання.

2. Визначення проблем за темою дослідження у діяльності суб'єкта господарювання.

3. Пропозиція шляхів усунення проблем за темою дослідження для забезпечення прибутковості суб'єкта господарювання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 23

Вимоги до оформлення звіту

Звіт з переддипломної практики повинен відображати всі розділи програми: загальну частину та апробацію.

Звіт з переддипломної практики має бути літературно та технічно грамотно викладеним, відповідати вимогам оформлення і повинен включати титульну сторінку, план роботи (зміст), виклад матеріалу згідно із планом, заключну частину, список використаних джерел, додатки.

Перелік додатків здобувач вищої освіти формує на свій розсуд, таким чином, щоб вони підтверджували виконану роботу (статутні документи, первинні документи, форми звітності та інші документи, що підтверджують діяльність підприємства). Подання звітності суб'єкта господарювання, яке є об'єктом дослідження переддипломної практики, за три роки є обов'язковим.

В процесі переддипломної практики здобувач вищої освіти аналізує і описує, які існують проблеми у діяльності суб'єкта господарювання, дає їм оцінку, висловлює свою думку, як вони впливають на результати підприємницької діяльності, визначає їх доцільність чи наслідки щодо ефективності господарських операцій.

В окремому розділі звіту здобувач вищої освіти описує результати апробації досліджень в рамках кваліфікаційної роботи.

Звіт з переддипломної практики має бути надрукований чітко, розбірливо, без помилок та виправлень, з одного боку білого паперу формату А4 (210x297 мм) з дотриманням наступних вимог: 1,5 інтервал, 14 шрифт, гарнітура Times New Roman, абзацний відступ – 1-1,25 см, інтервал перед та після абзацу – 0 пт.

Текстова частина має бути чорного кольору. Аркуш звіту повинен мати поля: ліве – 25 мм, верхнє – 20 мм, праве – 10 мм, нижнє – 20 мм.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ» друкують великими літерами, вирівнювання по центру. Кожну структурну частину роботи (вступ, основний зміст, висновки, додатки) треба починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який виконується за формою, поданою в **додатку Б**. На титульному аркуші номер сторінки не проставляють, на наступних сторінках – проставляють у правому верхньому куті.

Звертаємо увагу на те, що нумерація сторінок визначається з урахуванням попередньої титульної сторінки, на якій номер не проставляється. Всі сторінки підлягають суцільній нумерації.

Ілюстрації та таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно. Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують під ілюстрацією, вирівнювання по

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 24

центру. До всіх ілюстрацій потрібно вказувати джерело інформації.

Наприклад

Рис. 1. Класифікація видових проявів персоналу суб'єкта господарювання [12]

Якщо ілюстрацію сформовано безпосередньо автором, у такому випадку розміщується відповідне уточнення щодо джерела.

Наприклад

*Рис. 1. Класифікація видових проявів персоналу суб'єкта господарювання
Джерело: узагальнено та побудовано автором на основі даних [12]*

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках). У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступний аркуш. При переносі частини таблиці на іншу сторінку назву розміщують тільки над першою її частиною, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці.

На кожному таблицю у звіті подається відповідне посилання на інформаційне джерело.

Наприклад

Таблиця 1

Принципи управління персоналом суб'єкта господарювання [8]

Якщо таблицю побудовано автором під таблицею розміщується відповідне уточнення щодо джерела.

Наприклад

Таблиця 1

Обсяги реалізованої продукції суб'єкта господарювання

Джерело: узагальнено та побудовано автором на основі даних [12]

Після висновків розміщують аркуш з написом «ДОДАТКИ» посередині, за яким представляють усі необхідні додатки. Додатки оформлюють як продовження звіту з переддипломної практики на наступних його сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожен такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 25

7. Оцінювання результатів практики

Результат диференційованого заліку за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка знань, умінь та навичок здобувача вищої освіти, набутих на практиці, встановлюється за 100-бальною шкалою, академічною шкалою та шкалою ЄКТС.

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Академічна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Критерії оцінювання практики

Елементи оцінки практики	К-ть балів
Здача звіту з практики у встановлені терміни	5
Оформлення звіту з практики згідно вимог	12
Матеріали звіту з проходження практики	58
Захист практики	25
Разом	100

8. Рекомендовані джерела

Основна література

1. Алькема В. Г., Кириченко О. С. Менеджмент організацій: навч. посіб. К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», книга 1, 2023. 276 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/navchalni-posibniki/alkema_0035.pdf.
2. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/Dropa-Navchalnyy-posibnyk-2024.pdf>.
3. Магопець О. А., Шалімова Н. С., Черновол О. М. Фінансовий аналіз: 2-ге випр. і доп. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. 230 с. URL: <http://surl.li/hddiqs>.
4. Менеджмент персоналу: підручник / Л. Алексеєнко, В. Брич, О. Борисяк [та ін.]; за заг. ред. В. Брича. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 640 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49018>.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/M/OK12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 26

5. Фінансовий аналіз : Навч. посібник / Р. Б. Сокольська, В. Д. Зелікман, Т. В. Акімова та ін. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2024. 151 с. URL: https://nmetau.edu.ua/file/fin_analiz__lbr_2024_rbr__repozitariy.pdf

6. Шкільняк М. М., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 258 с. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/4f970bf7-3f37-4efb-98d9-cbd542d2bb39/content>.

Допоміжна література

1. Боковець В., Мороз О. Управління інвестиціями: навчальний посібник. Вінниця: ВФЕУ, 2023. 186 с. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38616/138367.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

2. Вдовічен А. А., Вдовічена О. Г., Чичун В. А. та ін. Менеджмент у питаннях та відповідях : навч. посіб. Чернівці : ЧТЕІ ДТЕУ, 2023. 172 с. URL: <http://rps.chtei-knteu.cv.ua:8585/jspui/handle/123456789/1402?locale=uk>.

3. Сидоров О. А., Альошина Т. В., Фісуненко Н. О., Сидорова Е. О. Менеджмент і адміністрування: підручник. Дніпро : Арт-Прес, 2023. 352 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/11764>?

4. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз підприємств: навч. посіб. Полтава : ПДАУ, 2024. 350 с. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/entities/publication/d0488222-061b-45d7-a836-8d0017fd17cd>.

5. Черчик Л. М. Проектний менеджмент. Практичний курс : навч. посіб. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 190 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22050>.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України <https://www.rada.gov.ua>

2. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України <https://www.kmu.gov.ua>

3. Міністерство фінансів України <https://mof.gov.ua/uk/>

4. Міністерство юстиції України <https://www.minjust.gov.ua>

5. Міністерство економіки та довкілля України <https://www.me.gov.ua>

6. Законодавство України <https://zakon.rada.gov.ua/>

7. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України <https://www.msp.gov.ua/>

8. Національне агентство України з питань державної служби <https://nads.gov.ua/>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 27

9. Державна служба статистики України <https://stat.gov.ua/uk>
10. Головне управління статистики у Житомирській області
<https://www.zt.ukrstat.gov.ua/>
11. Google Академія <https://scholar.google.com/?hl=uk>
12. OpenAlex <https://openalex.org/>
13. DOAJ <https://doaj.org/>
14. Наукова періодика України <https://journals.uran.ua/>
15. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
<https://www.nbuv.gov.ua/>
16. Clarity Project <https://clarity-project.info/>
17. UN Data <https://data.un.org/>
18. Zotero <https://www.zotero.org/>
19. Unpaywall <https://unpaywall.org/>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 28

Додаток А
Щоденник переддипломної практики

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

**ЩОДЕННИК
ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ**

здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

факультет _____ бізнесу та сфери обслуговування

кафедра _____ менеджменту та бізнес-адміністрування

освітній ступінь _____ магістр

спеціальність _____ ДЗ «Менеджмент»

_____ II _____ курс, група _____

ЖИТОМИР – 20__

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 29

Здобувач вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Переддипломна практика:

Прибув на підприємство, організацію, установу _____

(повна назва підприємства)

Печатка
підприємства, організації, установи «___» _____ 20__ р

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
підприємства, організації, установи «___» _____ 20__ р

(підпис) (посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 30

КАЛЕНДАРНИЙ ГРАФІК ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики				Відмітки про виконання
		1	2	3	4	
1. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З ДІАГНОСТИКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ						
1.1.	Організаційно-управлінська характеристика суб'єкта господарювання та оцінка системи управління	*				
1.2.	Управління розвитком суб'єкта господарювання в економічному середовищі регіону	*				
1.3.	Оцінка управління ресурсним потенціалом суб'єкта господарювання		*			
1.4.	Аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання як основи прийняття управлінських рішень		*			
1.5.	Управління економічною безпекою та ризиками суб'єкта господарювання			*		
2. АПРОБАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ						
2.1	Аналіз теми дослідження за матеріалами суб'єкта господарювання			*		
2.2	Визначення проблем суб'єкта господарювання за темою дослідження				*	
2.3	Пропозиція шляхів усунення проблем за темою дослідження для забезпечення прибутковості суб'єкта господарювання				*	

Примітка: зірочкою «*» позначені терміни проходження практики.

Керівники практики:

від закладу вищої освіти

(підпис)

(прізвище та ініціали)

від підприємства, організації,
установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 31

РОБОЧІ ЗАПИСИ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

ВІДГУК І ОЦІНКА РОБОТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРАКТИЦІ

(назва підприємства, організації, установи)

Керівник практики від підприємства, організації, установи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Печатка

«_____» _____ 20__ року

ВИСНОВОК КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ ВІД ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Дата складання заліку „_____” _____ 20__ року

Оцінка:

за національною шкалою

(словами)

кількість балів

(цифрами і словами)

за шкалою ECTS

Керівник практики від закладу вищої освіти

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/М/ОК12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 32

Додаток Б
Зразок оформлення титульного аркушу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування

ЗВІТ
З ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Здобувача вищої освіти (ки) ОС «магістр»,
групи МOM-26
спеціальності D3 «Менеджмент»

Козачок Ольги Петрівни
(прізвище та ініціали)-

Керівник

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

м. Житомир - 20 __рік

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-19.09- 05.01/D3.00.1/M/OK12- 2-2026
	Випуск 2	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 33 / 33

Додаток В

Приклад змісту звіту з переддипломної практики

Вступ.....	3
Розділ 1. Управлінська діагностика АТ «Рудь».....	4
1.1. Організаційно-управлінська характеристика суб'єкта господарювання та оцінка системи управління.....	4
1.2. Управління розвитком суб'єкта господарювання в економічному середовищі регіону.....	7
1.3. Оцінка управління ресурсним потенціалом суб'єкта господарювання.....	10
1.4. Аналіз фінансового стану суб'єкта господарювання як основи прийняття управлінських рішень.....	15
1.5. Управління економічною безпекою та ризиками суб'єкта господарювання	22
Розділ 2. Система управління виробничим потенціалом АТ «Рудь».....	26
2.1. Оцінка системи управління виробничим потенціалом АТ «Рудь».....	26
2.2. Ключові проблеми у сфері управління виробничим потенціалом підприємства.....	32
2.3. Напрями удосконалення системи управління виробничим потенціалом підприємства.....	35
Висновки.....	40
Додатки.....	42